

Косміна А. В.,

*студентка 6 курсу, 4 групи, Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
України Національного юридичного уні-
верситету імені Ярослава Мудрого*

ГРОМАДСЬКІСТЬ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ: ДОСВІД ІНОЗЕМНИХ КРАЇН ДЛЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: запобігання і протидія злочинності, громадськість, досвід іноземних країн, сусідське спостереження, патрулювання.

Анотація. У тезах розглянуто участь громадськості у запобіганні злочинам на прикладі досвіду іноземних країн. Проаналізовано деякі види участі громадськості та визначено рівень на якому вони сформовані в Україні.

Аннотация. В тезисах рассмотрено участие общественности в предотвращении преступлений на примере опыта зарубежных стран. Проанализированы некоторые виды участия общественности и определен уровень на котором они сформированы в Украине.

Ключевые слова: предотвращение и противодействие преступности, общественность, опыт зарубежных стран, соседское наблюдение, патрулирование.

Summary. In theses examined the public participation in crime prevention on the experience of foreign countries. Some types of public participation are analyzed and the level at which they are formed in Ukraine is determined.

Keywords: crime prevention and counteraction, public, experience of foreign countries, neighborhood surveillance, patrol.

У зв'язку із процесами глобалізації у світі з'являється велика кількість відповідних програм, які допомагають запобігати злочинним діям. Окрім державних правоохоронних органів, які борються із злочинністю, неабияке місце, з практики зарубіжних країн, посідає і громадськість. Вважаємо за необхідне розглянути деякі види участі громадськості у запобіганні злочинам на досвіді іноземних країн та запровадження їх в Україні.

Досить поширеним різновидом запобігання злочинних дій за участі громадян у Сполучених штатах Америки, Великій Британії, Канаді та Нідерландах є «сусідське спостереження». Ключовим принципом сусідського спостереження є розширення неформального нагляду та своєчасного інформування поліції про учинені правопорушення. Це призводить до збільшення кількості арештів і, як наслідок, – скорочення рівня місцевої злочинності, особливо її рецидивної частини. Також указана практика сприяє зменшенню у населення страху перед злочинністю та підвищенню рівня безпеки у районі проживання [1, с. 207].

У Великій Британії ця програма характеризується тим, що на загальних зборів мешканців багатоквартирного будинку, мікрорайону чи приватного сектору обирається кандидатура, яка здійснює координуючу роль між громадянами та поліцією. Роль самих учасників сусідського спостереження полягає у: постійній зацікавленості подіями, що відбуваються у районі проживання та проблемами її мешканців; спостереження за будинками і майном сусідів;

створення враження постійної присутності жителів, які поїхали у відпустку чи відраджено (прибирання газет й пошти, розміщення власного автомобіля на сусідській стоянці, увімкнення світла на дворі у вечірній час); повідомлення до поліції про підозрілих осіб тощо [1, с. 214].

Громадська патрульна служби CSO (Community Support Officers) включає роботу добровільних помічників поліції, які залучаються при проведенні масових заходів, розшуку злочинців, зниклих людей, в інших випадках посилення регулярних поліцейських сил. У багатьох графствах й містах Великої Британії існує інститут спеціальних констеблів, що несуть службу у вільний від основної роботи час та отримують за це погодинну оплату. Добровільні помічники використовуються переважно за місцем їх проживання. Це справляє позитивний вплив на їх активність, оскільки сприяє реалізації особистої зацікавленості у забезпеченні порядку на території обслуговування [1, с. 94].

Організацій «Старші брати і сестри» є громадською формою впливу на злочинність у Японії, членами цієї організації є переважно молоді люди, які здійснюють профілактичну роботу серед неповнолітніх правопорушників та серед так званих важких підлітків шляхом: залучення неповнолітніх до навчання і спорту; проведення профілактичних бесід; допомоги у знаходженні взаємопорозуміння батьків з їх дітьми; навчання батьків методикам правильного спілкування з дітьми, поширення відповідної методичної літератури тощо [2, с. 128].

Формою участі громадськості у запобіганні злочинності є теорія «розбитих вікон», що полягає у залученні мешканців мікрорайонів до облаштування території проживання. Внаслідок цього підвищується соціальна відповідальність громадян, усуваються криміногенні умови для вчинення багатьох корисливих і насильницьких злочинів шляхом вирубки кущів і сухих дерев, демонтажу напівзруйнованих будівель, які слугують притонами для наркоманів [3, с. 131].

Так у 2017 – 2019 роках була спроба запровадження проекту «Сусідська варта», проведено ряд тренінгів, але широкого загалу цей проект не набув. В даному проекті специфіку має і ментальність наших громадян, адже ця програма може перерости у сусід-

ське злочинство: сусід може спокуситися викрасти ваше майно за вашої відсутності, – тому дану програму потрібно впроваджувати обережно із детальною нормативно-правовою регламентацією, яка у разі такої ситуації буде передбачати сувору відповідальності, а також буде перешкоджати вчиненню подібних випадків.

В нашій країні також відсутнє і громадське патрулювання, яке б створило більш безпечне середовище на певній території, підвищило довіру до правоохоронних органів, знизило страх громадян до злочинності, а також скоротило її рівень, тому доцільно було би запровадити громадське патрулювання, а також запровадити досвід матеріального чи іншого заохочення громадян, які здійснюють патрулювання та надають інформацію про вчинені злочини і злочинців [4; 5].

Важливою формою у протидії злочинності є також інформування школярів, які будуть обізнані у злочинних діяннях, а також зможуть уникнути стати жертвою злочину чи безпосередньо злочинцем, тому українські школи потребують залучення до освітньої програми основ із запобігання злочинності.

Облаштування своєї території проживання стане на заваді: у зібранні підозрілих компаній, які вживають алкогольні напої чи інші заборонені законом речовини; у посяганні на ваше життя, здоров'я та ваші речі. Можна сказати, що тут в наша країна та її громадяни активно сприяють даній програмі: будуються нові дитячі майданчики; «забуті та закинуті» парки стають більш охайними та затишними; встановлюється освітлення алей, доріг та під'їздів тощо.

Отже, досвід іноземних країн у запобіганні злочинам за участі громадськості і взаємодії з правоохоронними органами дозволить запровадити низку шляхів до запобігання та протидії злочинності в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід : монографія / В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний, С. С. Шрамко та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни, М. Г. Колодяжного. Харків : Право, 2017. 284 с. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2019/02/monogr_golina_kolodyag_2017.pdf (дата звернення: 09.11.2020).

2. Колодяжний М. Г. Сучасний зарубіжний досвід громадського впливу на злочинність : монографія / за ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2017. 252 с. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2019/02/monogr_kolodyagnii_2017.pdf (дата звернення: 10.11.2020).

3. Шрамко С. С. Запобігання злочинності за участю громадськості: зарубіжний досвід. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. Вип. 2. С. 138-154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vakpu_2018_2_12 (дата звернення: 12.11.2020).

4. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів. *Проблеми законності*. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

5. Сметаніна Н. В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології : монографія / за заг. ред. В. В. Голіни. Харків : Право, 2016. 192 с.

Науковий керівник: к.ю.н., ас.Н.В. Сметаніна